

Kolodvorska 13
1000 Ljubljana
Slovenija
T: +386 1 239 22 13
F: +386 1 239 22 16
E: info@kinodvor.org
www.kinodvor.org

Kinodvor.
Mestni kino.

Banda punc Bande de filles 14+

pedagoško gradivo

avtorice Urša Menart, Špela Razpotnik, Barbara Kelbl

kazalo

uvodna beseda	3
o filmu	3
filmografski podatki.....	3
kratek sinopsis	4
zgodba.....	5
o avtorici	9

iz prve roke	9
odzivi na film – mladi gledalci	10
kritike – filmski kritiki.....	11
izhodišča za analizo avtorskega pristopa k filmu.....	13
o režijskem pristopu.....	13
iztočnice za analizo elementov filma.....	14
maska in kostumografija.....	15
scenografija.....	17
glasba	17
izhodišča za pogovor o vsebini in temah filma	20
uvod: privilegij tveganja	20
Marieme, sprehajalka po ločenih svetovih	22
skrb – vsiljena ali dobrodošla	23
odnosi z moškimi.....	25
dekliška družba: sijoči diamanti ... vsaj za eno noč.....	27

Kolofon | **Banda punc** • Gradivo za učitelje in starše Kinobalon • Avtorice: Špela Razpotnik, Urša Menart, Barbara Kelbl • Uredila: Barbara Kelbl • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Slikovno gradivo: iz filma; Demiurg / arhiv Kinodvora • Izdal v elektronski obliki: Javni zavod Kinodvor, 2015 • Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva v filmsko-vzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na kinobalon@kinodvor.org.

uvodna beseda

Céline Sciamma je ena tistih sodobnih režiserk, ki vedno znova preseneti z domišljenim in izjemno tankočutnim pristopom k filmu, tako na ravni vsebine, izbire tem, dramaturgije pripovedi in oblikovanja likov kot tudi v skrbni gradnji vizualne podobe, ki z minimalizmom, le tu in tam podprtim z diskretno uporabo stiliziranih ali dokumentarističnih elementov, izrisuje prepoznaven in predvsem prepričljiv filmski svet. Na rednem in šolskem programu smo si že lahko ogledali njen film **Pobalinka** (2011, film je še vedno na voljo za ogled), na izredni projekciji pa je bilo mogoče videti tudi njen prvenec **Vodne lilije** (2007).

V najnovjšem filmu **Banda punc** (2014) sledi odraščajočemu dekletu Marieme, ki živi v predmestju Pariza. Čeprav gre za zgodbo, ki je določena s svojim socialnim in kulturnim okoljem (revno, večinoma temnopolto okrožje), pa režiserki uspe, da poleg avtentičnega orisa dilem tega okolja v gledalcu vzbudi splošnejša in veliko bolj osebna vprašanja o oblikovanju identitete, razpetosti med družbo in okoljem, življenjskih perspektivah, željah, moči in nemoči, pomenu vrstniških skupin in subkultur. V času, ko je v Evropi pomemben vnovični premislek, kako bomo gradili prihodnje odnose med večinami in manjšinami na različnih ravneh, je ogled filma lahko pomembna priložnost, da na kompleksnost problema pogledamo skozi osebno zgodbo dekleta – vrstnice mladih gledalcev.

K pripravi pedagoškega gradiva smo povabili mlado slovensko režiserko **Uršo Menart**, ki analizira predvsem režijski pristop Céline Sciamma in z razmislekom o uporabi filmskih izraznih sredstev prispeva k razumevanju, kaj je film in na kakšne načine lahko film pripoveduje. Ali kot pravi Menartova: *»... je hkrati mladinski in umetniški film in kot tak med drugim dober uvod v avtorski film za mlajše gledalce, ki različne oblike filmske umetnosti šele spoznavajo.«* **Špela Razpotnik**, profesorica socialne psihologije na Pedagoški fakulteti in na Fakulteti za socialno delo, ki se v teoriji in praksi ukvarja z razumevanjem ranljivih, manjšinskih in obrobni družbenih skupin ter razvijanjem in uvajanjem novih, dialoških oblik sodelovanja, pa v svojem besedilu opozarja na sociološke, kulturne in psihološke vidike odraščanja glavne junakinje in ponuja nekaj izhodišč, na katera se lahko naslonimo pri pogovoru o filmu z mladimi gledalci.

o filmu

filmografski podatki

slovenski naslov **Banda punc**

izvirni naslov **Bande de filles**

država produkcije Francija

leto produkcije 2014

tehnični podatki DCP, barvni, 1:2.35, 112 minut

jezik v francoščini s slovenskimi podnapisi

režija in scenarij Céline Sciamma

fotografija Crystel Fournier

montaža Julien Lacheray

glasba Para One

produkcija Bénédicte Couvreur

igrajo Karidja Touré (Marieme/Vic), Assa Sylla (Lady), Lindsay Karamoh (Adiatou), Marietou Touré (Fily), Idrissa Diabate (Ismaël), Simina Soumare (Bébé), Cyril Mendy (Djibril), Djibril Gueye (Abou)

distribucija v Sloveniji Demiurg

festivali, nagrade Otvoritveni film – Štirinajst dni režiserjev, Cannes. Finalist za nagrado LUX. Nagrada TVE – San Sebastián. Posebna nagrada žirije – Philadelphia. Najboljši film in fotografija – Stockholm. Posebna omemba – San Marino. Štiri nominacije za nagrado cezar, med njimi za najboljšo režijo in najobetavnejšo igralko. Posebna nagrada akademije Lumière. Toronto. London. Zagreb. Varšava. Mumbaj. Viennale. Solun. Tajpej. AFI Fest. LIFFe. Sundance. Rotterdam.

kratek sinopsis

Marieme je plaha šestnajstletnica, ki živi v predmestju Pariza. V šoli ji ne gre, doma jo terorizira starejši brat in v družbi vladajo fantovska pravila. Povsem drugačno življenje pa se začne, ko sreča tri dekleta iz soseščine. Te plešejo, se pretepajo, govorijo glasno ter se smejiijo vsemu in vsakomur. Marieme spremeni ime, zamenja slog oblačenja in se pridruži družčini v upanju, da bo končno našla svobodo in samo sebe. Iz mirne, poslušne in pasivne deklice se počasi spreminja v samozavestno in uporniško dekle, ki skuša po svoje obvladovati življenje.

Režiserka Céline Sciamma (**Pobalinka**, 2011) v svojem najnovejšem filmu znova sledi odraščajočemu dekletu, ki išče svojo identiteto, razpeta med lastnimi željami in pričakovanji družbe.

zgodba

Na stadionu, razsvetljenem z reflektorji, se odvija tekma ameriškega nogometa. Igra je groba, vrstijo se udarci, prerivanja, in šele ko moštvi odložita čelade, vidimo, da so sodelovala sama dekleta. Glasno pozdravljajo konec tekme in se v skupinah odpravljajo proti domu. Sledimo skupini, v kateri je tudi Marieme. Ko stopijo v blokovsko naselje, med visoke stolpnice, zvoki nenadoma potihnejo, glasno šopirjenje zamenja tiho nelagodje, zlasti ob srečanju s fanti, ki posedajo ob vhodu v stavbo. Slika, montaža in zvok poudarjajo spremembe v vedenju deklet.

Marieme vstopi v stanovanje, njeni mlajši sestri že večerjata. V pogovoru izvemo, da je mama kot običajno že odšla na delo in da tudi starejšega brata ni doma. Marieme poskrbi za mlajši sestri, ljubeče se šalijo in igrajo, dokler ne zaspita. Domov se vrne brat, Djibril, ter osorno in grobo nažene Marieme iz dnevne sobe.

Jutro. Marieme v šoli, na pogovoru s svetovalno delavko/učiteljico (ki pa je ne vidimo, slišimo le njen glas). Učiteljica Marieme pove, da ima preslabe ocene za nadaljevanje šolanja na splošni šoli, zato naj si izbere poklicno šolo ali tečaj, da bo čim hitreje prišla do poklica in dela. Marieme želi nadaljevati šolanje, na očitke o slabem delu odvrne, da ne razumejo njenega položaja in težav, prosi in prepričuje. »Rada bi bila kot vsi – normalna,« pravi, a odgovor je neomajen: »Prepozno je.«

Na šolskem dvorišču Marieme ogovorijo tri dekleta in jo povabijo v mesto. Njihova glasnost in izzivalna samozavest sta v tistem nasprotju z zadržano in plaho dekliškostjo Marieme. V zadregi zavrne njihovo povabilo, a ko se jim pridružijo fantje, med katerimi je tudi eden, ki ji je všeč, se jim sramežljivo pridruži.

Naslednji dan je Marieme že v družbi treh novih znank, a še vedno kot zadržana, plaha opazovalka. Odpravijo se v nakupovalno središče. Ko prodajalka s sumničavim pogledom sledi eni od deklet in se ji Lady glasno postavi po robu, se sprosti tudi Marieme. Na poti domov, ko čakajo na metro, se dekleta glasno sporečejo z drugo bando punc. Lady eni od njih zagrozi z nožem, ki naj bi ga imela, čeprav nato prizna, da se je le repenčila. Na polnem metrou dekleta plešejo, poslušajo glasno glasbo, se smeji in zabavajo.

Doma za hip vidimo Mariemino mamo; utrujena od dela se sploh ne odzove, ko ji Marieme pove, da bo nadaljevala šolanje. »Prav, hčerka,« je edino, kar reče. Marieme pomiva posodo. Za hip v rokah pridrži nož, ga pogleda in spravi v žep. Zasliši se elektronska glasba, kamera se dviguje, oddaljuje, rez na črnino, glasba se nadaljuje. S podobnim avdiovizualnim prehodom režiserka tudi v nadaljevanju označi posamezne dele junakinjine zgodbe – njene prehode, preobrazbe.

Modra vrata dvigala se razprejo, Marieme izstopi – je povsem drugačna, njeni lasje so spuščeni, gladki, tudi oblečena je drugače. Sledi mlajši deklici in od nje zahteva 10 evrov. Videti je samozavestna, odločna. Ko dobi denar, ga prinese Lady, ki ugotovi, da imajo zdaj dovolj za hotelsko sobo in pijačo.

Dekleta se v hotelski sobi mečejo na posteljo, namakajo v kopeli, smejejo, se snemajo, pijejo, se preoblačijo in ličijo. Ko Marieme po telefonu pokliče brat, se mu ne oglasi. Neprijetno ji je, a Lady jo opogumi: »Delati moraš, kar želiš.« Izroči ji verižico z obeskom z novim imenom – Vic (Vic kot *victoire*, fr. zmaga). Zasliši se glasba – pesem Diamonds pevke Rihanna; dekleta prepevajo besedilo in plešejo (»Shine bright like a diamonds«) v enem od ekstatičnih vrhuncev filma, v enem redkih trenutkov, ko so lahko sproščene, nežne, lepe, povezane, močne, ženstvene, samozavestne – take, kot želijo biti, skupaj.

Ob vrnitvi domov sledi streznitev: brat Djibril stiska Marieme za vrat in ji grozi, ker se mu ni oglasila na telefon, mama pa jo naslednji dan vzame s sabo v službo. Šefica ji ponudi delo, čistila naj bi sobe, tako kot mama, a Marieme ponudbo odločno zavrne.

Na dvorišču poteka spopad med dekliškimi bandami. Lady, ki je vodja Mariemine skupine, se spopade z dekletom iz nasprotne skupine, a je premagana. Ko je na tleh, ji nasprotnica sleče majico, kot znak ponižanja, in posnetek tega boja se v naslednjih dneh širi med mladimi v naselju. Marieme brez Ladyjine vednosti izzove nasprotnico, da bi se maščevala za ponižanje. V spopadu zmaga.

Marieme je končno dovolj pogumna, da se začne dobivati z Ismaëlom – fantom, s katerim sta si všeč, a ker je tudi bratov prijatelj, sta morala naklonjenost dotlej skrivati.

Med enim rednih druženj v mestu, ko Mariemina banda punc skupaj z drugimi bandami pleše, se pogovarja in prepira, Marieme zagleda mlajšo sestrico, ki nadleguje drugo deklico za denar. Marieme je zgrožena, ukaže ji, naj gre domov in da se ne sme več družiti s temi dekleti, a sestrica ji očita, da ji prepoveduje to, kar počne sama. Marieme jo udari, sestra pa ji reče, da je postala enaka kot brat. Na poti domov se končno pobotata, spet sta samo sestri, ki morata skrbeti ena za drugo.

A doma Marieme pričaka brat. Izvedel je za njeno zvezo z Ismaëlom. Očita ji, da je kurba, jo udari, vrže na kavč, stiska za vrat.

Marieme ponoči pobegne v lokal, da bi razmislila o svoji usodi. Starejši moški ji ponuja pomoč. Marieme se vrne domov in skrivaj spakira stvari, sestrica zasluti, da se pripravlja sprememba, a Marieme ji ne more zaupati svojih načrtov, zato jo le tiho objame.

V hotelski sobi se Marieme sreča s svojo bando punc. Pove, da ji je Abou ponudil službo. Dekleta jo svarijo pred njim, a Marieme reče, da ne vidi druge možnosti: ne želi biti čistilka, doma zanjo – zdaj ko je označena za »kurbo« – ni več mesta, življenje brez cilja, ki si ga je z dekleti lahko privoščila doslej, pa je ne vodi nikamor. Objamejo se, zavedajoč se grenke resnice v njenih besedah.

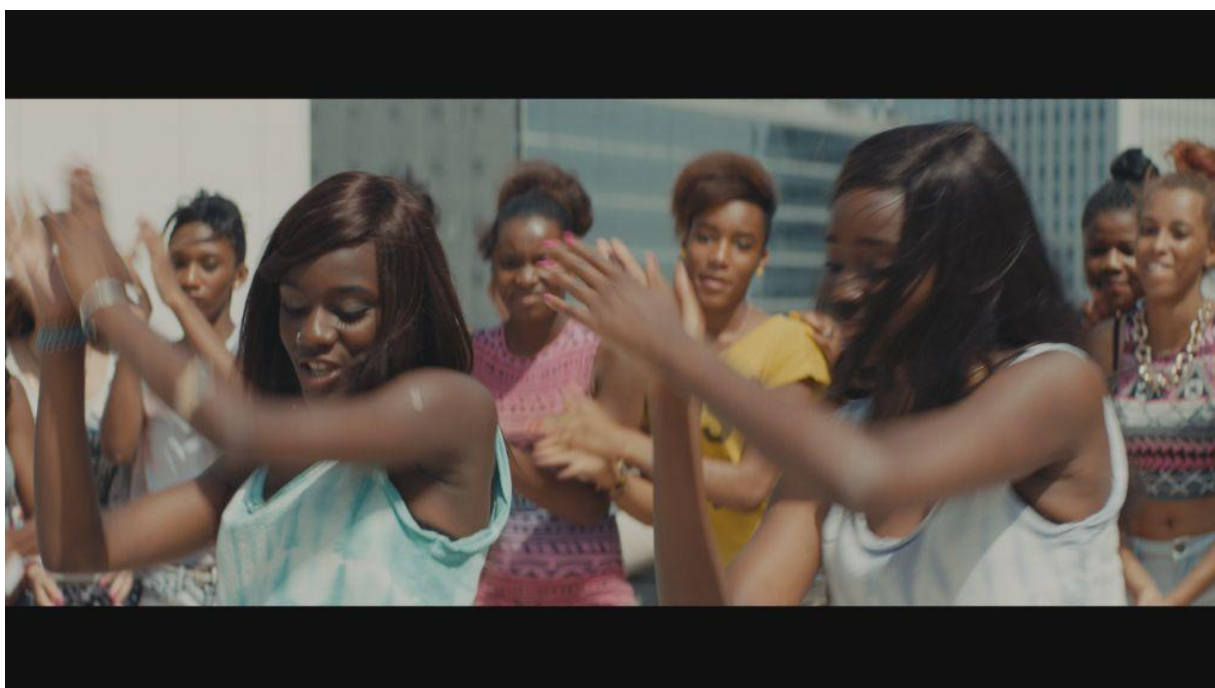
Marieme čaka nov prehod – spet se oglasi elektronska glasba v črnini, tako kot v prehodu v prvem delu filma.

V zadnjem delu filma Marieme prodaja drogo. Ostrižena je na kratko in oblečena v preširoko majico in hlače, da bi zakrila svojo ženstvenost. Povsem nasprotna je »delovna uniforma«: vpadljiva rdeča obleka z visokimi petami in svetla lasulja na glavi. Živi v drugem delu mesta, kamor jo je z mladimi s podobno usodo naselil prekupčevalec, da jih ne bi kdo prepoznal. Ismaël jo še vedno obiskuje in imata se rada, toda v enem od preprirov ji očita, da ne more razumeti njenih odločitev, in jo zapusti.

Medtem se zaplete tudi v novi službi. Abou, ki vodi prekupčevalce, od Marieme zahteva, da se udeleži zabave, tam pa jo nadleguje. Ko se mu Marieme upre, ji da odločno vedeti, da od nje v zameno za delo pričakuje, da mu je podložna v vsem.

Marieme Ismaëlu zaupa, da se ji je zaprla še ena pot. Ismaël ji v upanju, da bo vse po starem, ponudi poroko. Marieme je ganjena, a ga zavrne; sprejetje bi jo vrnilo v usodo, pred katero je zbežala.

Zgodaj v jutru se Marieme vrača skozi naselje, v katerem je živela. Ustavi se ob domači stolpnici, pozvoni, zasliši se mamin glas in odprejo se vrata. Marieme ima solzne oči, čutimo, da bi rada vstopila, nasloni se na zid in se tako umakne iz kadra, a slišimo, da joka. V sliki ostaja zabrisan pogled na naselje, kot bi ga gledal skozi solze. Nato v kader spet stopi Marieme. Zbrala je moč, spet je zravnana, pokončna, ne pusti se zlomiti. Na sredini kadra postoji, nato gre odločno, trmasto naprej. Film se v tej točki zaključí in gledalcu pusti, da si sam zamisli, kakšna usoda jo čaka naprej.

o avtorici

Céline Sciamma se je rodila leta 1978 v pariškem predmestju Cergy-Pontoise. Na univerzi Nanterre je magistrirala iz francoske književnosti, na filmski šoli La Fémis pa diplomirala iz scenaristike. Na mednarodno filmsko prizorišče se je prebila že s prvencem **Vodne lilije** (Naissance des pieuvres, 2006), intimno lirično pripovedjo o treh najstniških dekletih, ki prvo ljubezen doživljajo na zelo različne načine. Film, ki je bil premierno prikazan v sklopu Posebni pogled na festivalu v Cannesu, je med drugim prejel prestižno priznanje Louis Delluc in tri nominacije za nagrado cezar. Sledila je **Pobalinka** (Tomboy, 2011), še ena tenkočutna pripoved o tegobah odraščanja in vprašanju spolne identitete, tokrat s perspektive desetletne deklice. Film je odprl sekcijo Panorama Berlinskega filmskega festivala in požel navdušenje tako pri kritikih kot občinstvu. **Banda punc** je avtoričin tretji celovečerec.

iz prve roke

»Projekt so navdihnili liki. Tista dekleta, ki sem jih srečevala v bližini nakupovalnega središča Les Halles, v metroju, na postaji Gare du Nord. Vedno v skupini, glasne, živahne, plešoče. /.../ Navduševali so me njihova energija, skupinska dinamika, slog in način oblačenja. /.../ Poleg tega so bile utelešenje vsega, kar me kot filmsko ustvarjalko zanima: oblikovanje ženske identitete pod pritiski in omejitvami družbe, afirmacija želj, poigravanje z identiteto ... Želela sem nadaljevati z raziskovanjem vprašanj mladosti in odraščanja /.../, a tokrat sem si zamislila epsko pripoved z zelo romanesknim potovanjem, zgrajeno okoli klasičnega zapleta: mlado dekle, ki hoče živeti svoje življenje, odkriti, kdo je in česa si želi, ter se osvoboditi nadzora družine in okolice. To spominja na Jane Austen, a zgodbo sem hotela umestiti v zelo sodobno okolje in vpeljati zelo sodobno junakinjo; romantični junakinji sem hotela dati novo identiteto in ji nadeti nov obraz.«

- Céline Sciamma

V branje priporočamo tudi intervju z režiserko, ki ga je za revijo *Ekran* (marec – april 2015) pripravila Tina Poglajen.

odzivi na film – mladi gledalci

Film je bil v Kinodvoru premierno prikazan v marcu 2015. Na projekcijo smo povabili tudi mlade z željo, da nam po ogledu zaupajo svoje doživljanje, videnje, mnenje o filmu. Nekaj odzivov objavljamo v nelektorirani obliki:

*»Mislil sem, da bo **Banda punc** bolj film "o puncah za punce", sploh za tiste bolj šminkerske. Čeprav se je začel predvidljivo, ni bil nič osladen, na trenutke je bil celo surov in krut.*

*Realistično je prikazal most med puberteto in pripravo na odraslost, razmere deklet sem lahko sprejel, jih razumel in se vanje vživel. Film me je prijetno presenetil in mi je bil bolj všeč kot **Pobalinka**. Močno priporočam.« – Fedja, 13 let*

*»Film **Banda punc** mi je bil všeč, ker obravnava zanimivo tematiko – odraščanje mlade punce. Dogajanje je bilo prikazano brez cenzure, zato je zgodba delovala prepričljivo. Všeč mi je bila glasba v filmu, saj je dobro odražala dogajanje. Igralci so igrali zelo dobro in so bili prepričljivi. Dogajanju sem sicer pozorno sledila, vendar se mi je zdel konec malce nejasen. Film bi priporočila vsem mladim, pa tudi malo starejšim, da bodo videli, s čim se lahko srečuje današnja mladina.« – Lara, 13 let*

»Film mi je bil zelo všeč. Zelo dobro je prikazal način življenja, ki ga nekateri živijo. Zdel se mi je tudi zelo poučen / za razmišljat, kako je Vic (glavna igralka) prehitro zaupala dilerju (ki je sprva deloval čisto v redu). Malo me je motil francoski jezik, ker se ti na momente dozdeva, da samo kričijo. V filmu so povzeli vse, od ljubezni, prijateljstva do sovraštva in uličnih borb. Z eno besedo- film je bil super.« – Lea, 14 let

»Ko sem si ogledal film, sem ugotovil, da je bilo to nekaj čisto nepričakovanega. Zaradi dogodkov je bil film hkrati smešen in žalosten, vendar bolj žalosten kot vesel. Žalosten mi je bil zato, ker je predstavljal žalostno življenje dekleta. Ko sem gledal film, sem tudi potočil kakšno solzo. Na trenutke, me je film razveselil in sem se tudi nasmehnil.« – Pablo, 14 let

»Film mi je bil kar všeč, vendar se mi zdi, da se je včasih preveč »vlekel« in kakšnih dogodkov nisem najbolj razumela/niso bili razumljivo predstavljeni.« – Vanesa, 14 let

»Film je bil zelo zapleten s čustvi, malo je manjkalo akcije ter pretefov. V filmu nisem našel nauka. Malo me je motilo, da ni bil film v celoti posnet v Parizu ter da je bil v francoščini. Sem pričakoval malo več akcije ter manj čustvene usmerjenosti.« – Maj, 14 let

»Skozi celoten film opazujemo kako Marieme odrašča in išče svoje mesto v družbi. Zdi se nama, da je film zelo primeren za najstnike, saj se tudi mi soočamo z iskanjem lastne identitete in iščemo naše mesto v družbi. V celovečercu je zelo nazorno prikazano medvrstniško nasilje, ki je prisotno tudi v naših življenjih, večinoma ne v tolikšni meri, pa vendar je. Všeč nama je bilo tudi, kako je režiserka prikazala odnose v družini Marieme, ki je vsaj na začetku zelo navezana na svoji mlajši sestri, brat pa jo pretepa. Zanimiva se nama je zdela tudi scena, v katero je postavljeno dogajanje, saj predstavlja najrevnejšo sovesko v predmestju Pariza. V blokovskem naselju ni bilo veliko zelenja ampak skoraj sam beton. Režiserka je lepo vključila Rihannino pesem Diamonds v dogajanje v hotelski sobi.

Film se nama je zdel rahlo predolg, pa ne zato ker bi bil dolgočasen ampak ker opisuje veliko različnih tem, kot so: odraščanje, medvrstniško nasilje, družbena neenakost, želja po sprejetosti in pripadanju ..., ki zato niso tako podrobno predstavljene.

Na splošno nama je bil film všeč in bi zato ogled filma Banda punc priporočili tudi vrstnikom.«

- Jana in Saša, 16 let

kritike – filmski kritiki

»Film prinaša srce parajoča, a energična nastopa Karidje Touré in Asse Sylla, vizualno je čudovit, v dekletih vidi gonilno silo prihodnosti, se ne boji iskati čustvenih vrhuncev v pop kulturi /.../ in je skorajda popoln. Rihannine pesmi Diamonds nikoli ne boste videli uporabljene na učinkovitejši način.«

- Nick James, *Sight & Sound*

»Ta veseli in boleči, brutalni in nežni film je pravi čudež.«

- Isabelle Danel, *Première*

»**Banda punc** je eden najboljših filmov o odraščanju zadnjih let. /.../ Če je Céline Sciamma v prejšnjih filmih opisovala like, ki premagajo svoje težave z vztrajnostjo, jim da v **Bandi punc** priložnost, da se resnično izživijo. Napet in zelo privlačen rezultat potrjuje režiserkino mojstrsko obvladovanje dram o odraščanju, žanra, ki je vse prepogosto zreduciran na svoje najpreprostejše sestavine.«

- Eric Kohn, *Indiewire*

»Medtem ko **Sovraštvo** (*La Haine*) poganjata surovost in nasilje, je **Banda punc** razmišljujoč in mnogo intimnejši portret likov, katerih žilavost ne izključuje ranljivosti, humorja in celo nežnosti. O urbanem življenju in omejenih možnostih, ki jih prinaša, je bilo posnetih že nešteto filmov, pa vendar se zdi pogled Céline Sciamma povsem svež. /.../ **Banda punc** prikaže bridko realnost likov, ne da bi se pri tem odrekla lahkotnemu pristopu, sočutju ali upanju.«

- David Rooney, *The Hollywood Reporter*

»Režiserkina senzibilnost in njen občutek za človeškost ji omogočita, da z velikim smislom za podrobnosti in s čudovito preprostostjo prikaže vsakdanje življenje in vzdušje predmestja, pri čemer delo napolni s trenutki čiste filmske moči, izvirajoče iz eksplozivne energije štirih protagonistk /.../, ob vsem tem pa subtilno postrže z globljim sporočilom o dandanašnji Franciji. Filmarka, ki je postala strokovnjakinja za portretiranje žensk in mladine, poleg tega poskrbi za odličen prikaz dinamične mizanscene: svojim protagonistkam je ves čas za petami, raje kot pretenciozno teatraličnost pa izbere diskretno učinkovitost, ki igralkam omogoči, da zasijejo v polni luči. Štiri igralko so resnična odkritja in o njih bomo gotovo še veliko slišali.«

- Fabien Lemercier, *Cineuropa*

»Céline Sciamma se tako kot pri **Vodnih lilijah** in **Pobalinki** izogne plehki antropološki raziskavi in ponudi vitalno, neobsojajočo študijo značajev.«

- Peter Debruge, *Variety*

»Céline Sciamma in njeni sodelavci so ustvarili čudovito in prelomno delo, ki ga odlikujejo elegantna fotografija, brežhibni nastopi, izjemen elektro in hip-hop soundtrack ter tu in tam igrivi ton.«

- Mednarodni filmski festival v Torontu

izhodišča za analizo avtorskega pristopa k filmu

Urša Menart

o režijskem pristopu

Banda punc govori o najstnicah in njihovem svetu, zato je režiserka Céline Sciamma izbrala intimen pristop k režiji, v katerem glavno junakinjo Marieme spremlja zelo od blizu in jo snema predvsem v bližnjih planih. Na ta način gledalcem omogoča pozorno spremljanje igralko, njenih reakcij in čustev, in nam omogoča, da se vživimo v njeno doživljanje sveta ter z njo sočustvujemo. Občasno pa režiserka uporabi tudi dva druga pristopa – dokumentaristični pristop, kjer like in njihovo okolico spremlja kot opazovalka, in stilizirani pristop, kjer dogajanje prikazuje na izrazito subjektiven način, ga interpretira po svoje in mu z režijo daje dodatne pomene.

Dokumentaristični način lahko opazimo v sekvencah (prizorih), ko se Marieme seznanijo in začne družiti z novimi prijateljicami (v nakupovalnem centru, na podzemni železnici ...). Ker je v družbi nova in ne pozna vseh pravil obnašanja, ki veljajo v »bandi«, pozorno opazuje ostala tri dekleta in se poskuša iz njihovega obnašanja čim več naučiti, da bi jih lahko posnemala. Kamera tu prevzame vlogo Marieme in tudi gledalca postavi v njen položaj (tudi mi smo Mariemine nove prijateljice komaj spoznali), kjer mora opazovati in si po svoje interpretirati dogajanje. Ta pristop nam omogoča, da opazujemo, kako so dekleta oblečena, kakšne frizure imajo, kakšno glasbo poslušajo, kakšni so njihovi medsebojni odnosi in kako komunicirajo z okolico. Hkrati z glavno junakinjo spoznavamo svet »bande punc«, ga poskušamo razumeti in se vanj počasi vživljamo.

Izrazito stiliziran način lahko prvič opazimo v prizoru, v katerem Marieme doma pomiva posodo in v žep pospravi nož z zločljivim rezilom. Režiserka želi poudariti trenutek njene preobrazbe v članico skupine, zato jo kadrira v centralni kompoziciji; ta v likovnem smislu (in za Marieme prvič v filmu) izraža moč in samozavest, ki smo jo lahko opazili pri Lady, Adiatou in Fily. Spremembo glavne junakinje podloži z glasbo, ki se v filmu pojavlja samo v trenutkih preobrazbe (več o glasbi kasneje), in z rezom na črnino. V naslednjem kadru se že pojavi nova Marieme – članica bande, kar režiserka poudari z zasukom kamere od njenih stopal, kjer se bleščijo novi športni copati, do nove, bolj sofisticirane frizure. Enak sistem (glasba – rez na črnino – zasuk od nog do glave) lahko opazimo tudi pozneje v filmu, pri drugi Mariemini preobrazbi, ko zopet spremeni identiteto in postane preprodajalka pod krinko.

iztočnice za analizo elementov filma

Poskusila bom razčleniti nekatere elemente filma, ki jih gledalci običajno sprejemamo, ne da bi jih zavestno analizirali, čeprav veliko prispevajo k našemu doživljanju zgodbe – k avtentičnosti in izvirnosti likov ter okolja, v katerem se film dogaja, k vzdušju v filmu, zlasti pa k čustvenim odzivom gledalcev. Osredotočila se bom na elemente scenografije, kostumografije, maske in glasbe.

Filmarji radi rečemo, da so ti elementi uporabljeni dobro, če jih povprečen gledalec v filmu niti ne opazi, saj to pomeni, da delujejo v skladu s celoto in so neločljivi, organski del filmske pripovedi. Če pa želimo film bolje razumeti, moramo te elemente poznati in jih znati razčleniti, da lahko z njihovo pomočjo bolje razumemo svoje odzive in občutke ob gledanju in lažje prepoznamo avtorjeve intence (kako avtor vodi čustva gledalca, tudi manipulira z njimi; so liki, ki nam jih predstavlja, kompleksni ali stereotipni; ali avtor pozna okolje in ljudi, o katerih nam pripoveduje in kakšen je njegov odnos do njih ...).

Banda punc se dogaja v zelo specifičnem okolju pariškega predmestja, zato vsi ti elementi odločilno prispevajo k avtentičnosti prikaza. Režiserka nam s premišljeno uporabo glasbe, maske in kostumov daje vedeti, da svoje junakinje pozna in z njimi sočustvuje, zato imamo gledalci občutek, da opazujemo »resnične« ljudi in njihove usode – ta dekleta bi z lahkoto srečali na avtobusu ali v nakupovalnem centru. To nam podzavestno daje vedeti, da smo v »varnih rokah« – z junakinjami se lahko poistovetimo tudi mi in se vživimo v njihova življenja.

maska in kostumografija

Maska in kostumografija sta pomembni tako za avtentičnost filmskih likov kot za umestitev filma v prostor in čas – prek teh elementov najlažje prepoznamo, kdaj in kje se film dogaja ter kakšen je socialni status junakov. Oblačila in lasje so tudi najhitrejši način, kako med seboj ločiti ljudi, ki jih (še) ne poznamo dobro; tako v filmu kot v življenju pomenijo pomemben sestavni del identitete posameznika. V **Bandi punc** pa lasje, ličila, obleke in nakit postanejo tudi najpomembnejše orodje glavne junakinje Marieme in ostalih deklet pri iskanju lastne identitete in preizkušanju različnih vlog.

Marieme začne film v športnih oblačilih in z lasmi, spletenimi v praktične kitke, kakršne nosita tudi njeni mlajši sestri. Ko pa spozna Lady, Adiatou in Fily, ki nosijo črno usnje in jeans, nakit in dolge ravne lase, poskuša čim bolj posnemati njihov slog in doživi svojo prvo preobrazbo. Dolgi, ravni lasje izražajo željo deklet, da bi delovale karseda odraslo in sofisticirano, usnjena in črna oblačila (kakršna nosi tudi Mariemin brat in vse ostale »bande punc«, ki jih srečamo v filmu) pa delujejo kot obramba, saj okolici dajejo vedeti, da ne gre za nežna, ampak za nevarna dekleta, s katerimi ni šale. Nakit izraža položaj dekleta v skupini – Lady, ki je nekakšna vodja, ga nosi največ, in prav ona kasneje Marieme izroči verižico z njenim novim psevdonimom ter jo tako simbolno sprejme med svoje. Ko Lady izgubi pretep in doživi ponižanje, izgubi tudi svoje dolge lase, ki ji jih odreže oče.

Zanimiv element kostumografije je tudi ponavljanje. Dekleta pogosto kombinirajo majhno število kosov obleke, ki se ponavljajo v več prizorih, kar priča o tem, da za garderobo nimajo ravno veliko denarja (in da ne kradejo tako pogosto, kot se morda zdi sumničavi prodajalki v nakupovalnem centru). Enaki kostumi pa se ponavljajo tudi iz generacije v generacijo – Marieme preživi dan kot snažilka, v enaki uniformi, kot jo nosi njena mama. Uniforma ji je prevelika in v njej se Marieme kar izgubi, pa tudi njeni športni copati Air Jordan nekako ne sodijo zraven. Marieme uniformo zavrne in se odloči za »jordanke« – režiserka nam v bližnjem kadru pokaže, da enake nosi njen nasilni starejši brat, posnemata pa ju tudi obe mlajši sestri. Športni copati so v filmu prvi znak, da se vzorci vedenja in posledično usode mladostnikov v tej družini (in mnogih drugih) ponavljajo.

Ko Marieme sprejme službo pri razvpitem lokalnem kriminalcu Abouju, doživi svojo drugo preobrazbo. Ker se dekletom v tej družbi ne piše najbolje, se trudi biti karseda podobna fantu – nosi široka oblačila in kratke kitke, spletene ob glavi, poleg vsega pa si povija še prsi. Med »delovnim časom« si nadene novo preobleko – kratko svetlo lasuljo, rdečo šminko in tesno oprijeto rdečo obleko. Tudi ogrlico, ki ji jo je podarila Lady, mora sneti, da je ne bi kdo prepoznal po psevdonimu, in tudi gledalci jo v tej vlogi komaj še prepoznamo. Jasno nam je, da se njena identiteta vse bolj izgublja med ukazi in pod pritiski drugih in da niti sama ni več prepričana, kdo je. Seveda tudi fantovski videz, ki ga nosi večino časa, ne obvaruje Marieme pred tipično usodo Aboujevih deklet, ki se morajo »šefu« podrediti tudi telesno – punca kljub vsemu ostane punca.

scenografija

Ena od funkcij filmske scenografije je vzpostavljanje odnosov med filmski junaki in njihovim okoljem. V **Bandi punc** je okolje zelo specifično – ta zgodba se verjetno lahko zgodi le na urbanem prizorišču z vsemi stalnicami mestnega življenja (glavni trg, nakupovalni center, podzemna železnica, obrati s hitro prehrano), kjer se usode posameznikov hitro izgubijo v množici. Marieme živi v ogromnem blokovskem naselju, ki ne deluje živahno, temveč prazno, hladno in brezosebno; v labirintu zgradb lahko za vsakim vogalom preži nevarnost. Kadriranje še poudarja majhnost in izgubljenost junakinje v svetu, ki jo obkroža – naselje je navadno prikazano v zelo širokih posnetkih, v katerih so dekleta med ogromnimi bloki videti kot mravljice.

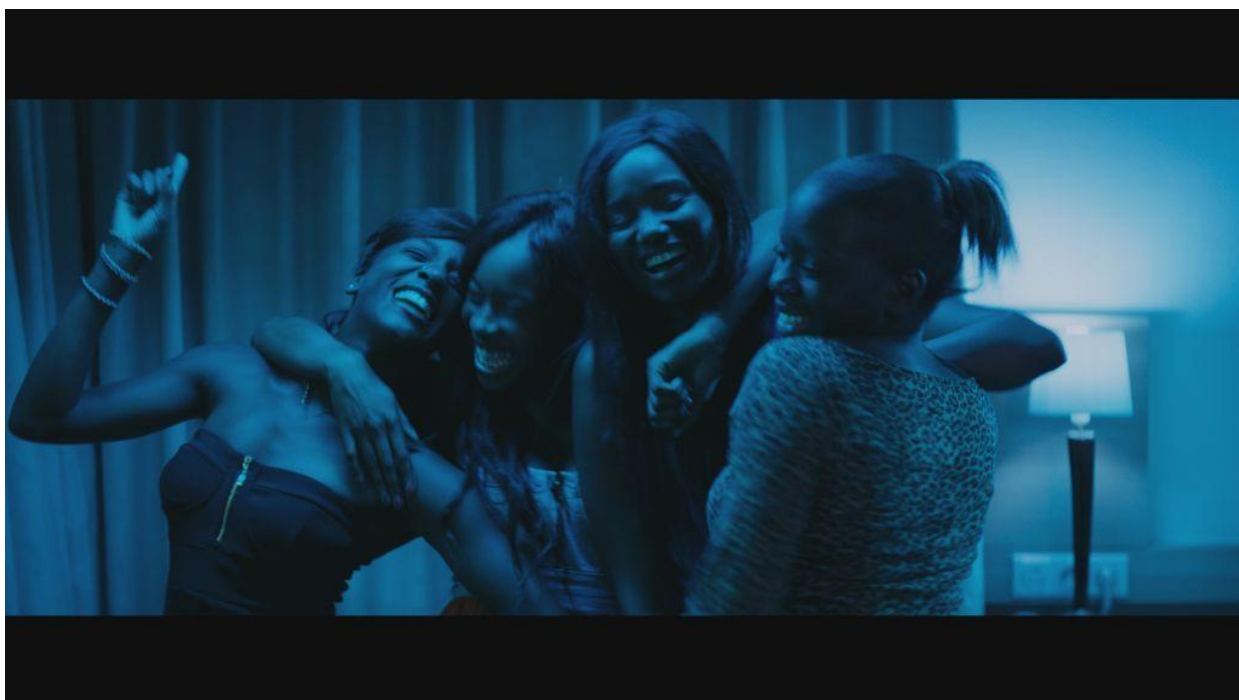

glasba

V **Bandi punc** zelo pomembno vlogo igra t. i. diegetska glasba. To je glasba, ki ni dodana naknadno, ampak izvira iz prizora samega in jo lahko poleg gledalcev slišijo tudi filmski junaki, ki nanjo običajno reagirajo (diegetsko glasbo najpogosteje srečamo v prizorih, ki se dogajajo v nočnih klubih ali na koncertih, o njej pa govorimo tudi vsakič, ko filmski liki poslušajo glasbo, pojejo ali igrajo na inštrumente). Nedicgetska glasba se v **Bandi punc** pojavlja samo v prehodih med prizori, v katerih Marieme (in enkrat Lady) doživlja preobrazbo

– ko prvič spremeni videz, ko izgubi nedolžnost, ko Lady doživi poraz in ostane brez svojih dolgih las.

V filmu, kot je **Banda punc**, je pri uporabi diegetske glasbe najpomembnejša avtentičnost – uporabljena mora biti glasba, ki jo punce, kot so Marieme in njene prijateljice, tudi v resnici poslušajo, kajti v nasprotnem primeru gledalci režiserki ne bi verjeli, da filmske junakinje zares pozna in jih razume. Z uporabo primerne glasbe film ne doseže le tega, da gledalci punce vidimo kot osebe, ki bi zlahka bile resnične, in zgodbi verjamemo, temveč na neki način tudi legitimizira najstniško subkulturo in glasbo. Če je glasba, ki jo obožujejo dekleta iz blokovega naselja (do te mere, da znajo na pamet vsa besedila), »dovolj dobra« za t. i. umetniški ali avtorski film, to pomeni, da so tudi življenja teh punc dovolj zanimiva in njihove zgodbe dovolj pomembne, da jim posvetimo pozornost. Ko režiserka glasbo deklinške bande (predvsem Rihannino pesem Diamonds, ki v filmu igra pomembno vlogo) postavi v prvi plan, kaže svojo ljubezen in razumevanje do svojih junakinj, ki se prenese tudi na gledalce.

Pri diegetski glasbi v filmu lahko opazimo zanimive kontraste. Prvo nasprotje se pojavi med glasbo, ki jo dekleta poslušajo v javnosti, in tisto, ki jo poslušajo za zaprtimi vrati hotelske sobe. Ko jih spremljamo med vožnjo s podzemno železnico ali med plesom na pariškem trgu v množici drugih deklet, poslušajo energičen rap, kjer na pamet ne znajo le besedila, temveč tudi koreografijo. Gledalci dobimo občutek, kot da si s to pesmijo nabirajo samozavest pred morebitnimi spopadi s »konkurenčnimi« bandami in okolici dajejo vedeti, da jih ni strah ter da

naj jih pustijo pri miru, ker so lahko tudi nevarne. V zasebnosti hotelske sobe pa punce poslušajo (in pojejo) že omenjeno Rihannino balado, ki je precej nežnejša in bolj čustvena. V tem prizoru se spremenijo tudi njihovi kostumi – usnjene jakne in črne kavbojke, ki delujejo nekoliko fantovsko, predvsem pa agresivno, zamenjajo za elegantnejše obleke. Tudi način plesa je drugačen, bolj sproščen in nikakor ne napadalen. Občutek imamo, da je to edini prizor, v katerem so dekleta lahko one same in kjer se jim ni treba šopiriti ali igrati vlog. Te plati svojih osebnosti in svojega prijateljstva pred okolico seveda ne kažejo, saj si ne morejo privoščiti, da bi delovale nežno ali ranljivo, pa čeprav le za tri minute, kolikor trajajo Diamonds.

Drugi kontrast se pokaže pri diegetski glasbi v prostorih, kjer se Marieme ne počuti domače. V trgovini z oblačili, kjer ji na vsakem koraku sledi (bela) prodajalka, odmeva sladkoben pop komad v stilu Katy Perry, niti najmanj podoben glasbi, ki jo posluša sama. Podobno se zgodi na zabavi, kamor Marieme dostavi pošiljko droge – že na vratih jo pozdravi elektronska glasba, ki ji je tuja in jasno sporoča, da v tem prostoru ni dobrodošla. Ko gledalci opazimo, da je Marieme v meščanskem stanovanju edina temnopolta oseba, nas to niti najmanj ne preseneti. Na isti način, kot je rap in r'n'b glasba, ki jo je poslušala skupaj s prijateljicami, v Marieme zbuja občutek pripadnosti in povezanosti, poudarja elektronska glasba belske mladine višjega razreda njeno osamljenost in izgubljenost v svetu, ki ga njena usoda in usode njej podobnih deklet niti najmanj ne zanima.

zaključek

Za učinkovito in avtentično rabo zgoraj opisanih filmskih elementov sta pomembna poznavanje in raziskava filmskega miljeja (»research«). To je področje, kjer mnogi filmi, ki govorijo o določenih segmentih človeške družbe, predvsem pa o urbanih mladinskih subkulturah, izgubijo kredibilnost – in to predvsem pri populaciji, ki jo opisujejo in ki so ji pogosto tudi namenjeni.

Banda punc spada med tiste redke filme, ki mlada dekleta uspejo nagovoriti v njihovem jeziku, ne da bi nanje gledali zviška ali se jim »prilizovali«, pri čemer pa se avtorčina umetniška pozicija nikoli ne izgubi. Je hkrati mladinski in umetniški film in kot tak med drugim tudi dober uvod v avtorski film za mlajše gledalce, ki različne oblike filmske umetnosti šele spoznavajo.

izhodišča za pogovor o vsebini in temah filma

Špela Razpotnik

uvod: privilegij tveganja

Glavna junakinja filma Marieme, kasneje imenovana tudi Vic, je močno in odločno dekle. Vseeno pa se njena zgodba, zgodba odraščanja in iskanja svojega mesta pod soncem, velikokrat ne izteče srečno. Lahko za to krivimo njene napačne odločitve?

Sodobni čas se zdi čas odprtih možnosti in svobodnih odločitev. Zdi se, da ljudi, posebej mladih, nihče in nič več ne sili v konvencionalne načine življenja, torej v vloge in življenjske poti, ki bi jih zanje določil nekdo drug. Potrošniška družba ustvarja vtis, da so vse možnosti odprte in je "meja le nebo". Seveda, le dovolj denarja ali dovolj odločnosti potrebujemo, pa si svoj življenjski slog lahko enostavno kupimo, kajne? Kot to storijo dekleta, ko si za en večer privoščijo hotelsko sobo, v kateri je ves svet njihov. V sodobnem, pluraliziranem kapitalističnem svetu naj torej ne bi bilo nobene ovire, da bi si odraščajoči ljudje izoblikovali svoj način življenja, skladen z lastnimi željami (kot reče Lady Vic: "*Počni samo tisto, kar želiš!*").

Film postopoma pokaže, kako se formula "*Počni samo tisto, kar želiš!*" za glavno junakinjo ne izide. Nasprotno, vsaka odločitev, sprejeta v skladu z njenimi željami, jo vodi globlje v enosmerno slepo ulico. Sprejemanje svobodnih odločitev in oblikovanje življenja v skladu z lastnimi željami se zdita privilegij, rezerviran za tiste, ki so ekonomsko preskrbljeni in imajo močno družinsko zaledje. Izbire so v svetu, kjer je prihodnost odprta in negotova, namreč povezane s tveganji, tvegati pa si lahko privoščiš le, če imaš stkane varovalne mreže (družinske, sorodniške, prijateljske, ekonomske), ki te bodo mehko ujele ob padcu. In ti omogočile, da se pobereš in mirne duše poskusiš znova, novo pot, novo tveganje.

Če varovalnih podpornih mrež nimaš, se lahko opreš le na lastno telesno pripravljenost, na lastno moč. A kaj ko je ta vselej omejena in je na ulici podvržena drugim, ki jo preizkušajo, izzivajo. Potreba pokazati telesno moč je ravno v situaciji družbene nemoči oz. prikrajšanosti prav posebej izražena. Kdor čuti, da so mu/ji poti zaprte, da zanj/o ni legitimnih možnosti in priložnosti, da bi se izrazil/a, uresničil/a in umestil/a v ta svet, se pogosteje poskuša uveljaviti s telesno močjo in tako zaščititi svoje ranljivo jedro. Film na nekaj mestih lepo pokaže, kako je neuspeh povezan s potrebo po telesni moči. (Laž o tem, da se bo vpisala na gimnazijo, Marieme med pomivanjem posode simbolično zapečati s krajo zlozljivega kuhinjskega noža.

Kot bi ji šinilo skozi misli, "*morda res ne bom šla na gimnazijo, se bom pa morala znajti in uveljaviti kako drugače*".) Poleg tega prav dekleta, protagonistke filma, najlepše pričajo, kako je izkazovanje telesne moči druga plat ranljivosti in krhkosti, ki jo, vržene v svet, narejen po meri nekoga drugega, močno občutijo, vendar jo lahko izrazijo le v redkih "trenutkih resnice", ti pa se lahko zgodijo v intimi hotelske sobe ali na zabavi, ko dekleti objeti zaplešeta, dokler ju ne zmoti "delodajalec" kot brutalni vdor resničnosti – telesne moči in ekonomske nadvlade.

V sodobnem času je razlaga individualne odgovornosti za neprivilegiran družbeni položaj zelo razširjena in popularna oblika pogleda na družbeno neenakost, revščino, izključenost. Razlaga se zdi toliko bolj priročna, kolikor bolj so razmere v svetu slabe in poti za družbeno mobilnost onemogočene, saj skupnosti dovoli, da si opere roke in vso krivdo zvali na posameznike, ki se za izboljšanje svojega položaja "niso zadosti potrudili". Ljudje seveda bolj ali manj svobodno sprejemamo lastne odločitve. Pri tem pa se je pomembno zavedati, da še zdaleč nimamo vsi enakih izhodišč. Možnosti, med katerimi se odločamo, so še kako omejene z našim spolom, etnično pripadnostjo, izobrazbenimi priložnostmi, ekonomskim, kulturnim in socialnim kapitalom naših družin. Če nas zaznamuje celo več vidikov, npr. manjšinska etnična pripadnost, nižji socialno-ekonomski status in "drugi" spol, so izbire oz. identitetne možnosti še temu primerno zožene, kar nam lepo pokaže prav film, ki prinaša zgodbo z vidika mlade ženske, etnično in socialno ekonomsko deprivilegirane.

Glavna junakinja sprejme mnoge tvegane odločitve. Zdi se, kot da s tem poskuša spraviti sicer negotovo prihodnost pod nadzor. Zapusti dom, ko tam zanjo postane nevzdržno, veliko tvega, da bi sebi in drugim dokazala, da lahko postane neodvisna posameznica. A prihodnost se ne pusti ugnati. Na koncu je glavna junakinja videti kot poraženka na vseh frontah, prihodnost pa, kot da jo je medtem obšla, skupaj s tistimi, ki si jo lahko privoščijo.

Mladi odraščajoči ljudje si seveda želijo sami izbirati svoje življenjske poti in biti zanje odgovorni, kljub temu da bi marsikdaj lahko rekli, da so izbire narejene namesto njih, saj jih npr. nevzdržne razmere doma enostavno potisnejo ob zid oz. postavijo na cesto. Od odraslega sveta pa bi pričakovali razumevanje dejstva, da nimajo vsi enakih izhodišč, razumevanje, kakršnega Marieme zaman pričakuje od šolske delavke, ko ji želi pojasniti, zakaj spet ni uspela narediti letnika: "*Ne razumete, nisem jaz kriva.*"

V času, ko družbeno neenakost in revščino pojasnjujejo z individualno odgovornostjo, je posebej ključno razumeti pomen neenakih izhodišč pri sprejemanju odločitev. Šele iz tega razumevanja se lahko razvije odgovornost širše skupnosti, ne nazadnje odgovornost države za

ta vprašanja in torej angažma v smeri izenačevanja možnosti in tkanja alternativnih varovalnih mrež za tiste skupine mladih, ki teh v lastnih primarnih okoljih nimajo.

Ni namreč težko uvideti, da smo v nasprotnem primeru na poti reproduciranja izključenosti iz generacije v generacijo. Hčere bodo v najboljšem primeru nasledile svoje mame na nočnih izmenah čiščenja in vmes v prenapolnjena stanovanja primestnih stolpnic tiho rojevale otroke, medtem ko se bo mimo njih odvijalo življenje po meri nekoga drugega.

Marieme, sprehajalka po ločenih svetovih

Marieme je odraščajoče dekle, ki živi v blokovskem primestju Pariza skupaj z mamo, starejšim bratom in dvema mlajšima sestrama. Kot lahko vidimo, je mati edina, ki družino preživlja z nočnim delom čistilke. Marieme ji pri tem občasno pride pomagat, dolgoročno pa se v tovrstni službi ne vidi. Hodi v šolo, poleg tega pa kot najstarejša sestra skrbi za gospodinjstvo, tudi do obeh mlajših sester prevzema vlogo, ki je blizu materinski. Lahko bi torej rekli, da oboje, tako vlogo gospodinje kot vlogo matere, dobro pozna. Razmislimo o tem, kako se Marieme v vlogah gospodinje, starejše sestre in namestnice matere znajde. Kako mladi gledalci doživljajo, da se Marieme v teh vlogah počuti? Ji v domačem okolju, kot ga vidimo, ostaja kaj časa ali prostora, da bi se posvečala šolskim obveznostim?

Pri svojih šestnajstih letih Marieme deluje zelo samostojna. Glede svojih življenjskih odločitev se z nikomer ne posvetuje, nikogar nima, na kogar bi se lahko obrnila za nasvet, pogovor ali podporo. Videti je, da se je vajena samostojno odločati in stvari speljati po svoje. Ob tem lahko mlade gledalce spodbudimo k razmisleku, kako oni sprejemajo pomembne življenjske

odločitve: kdo jim pri tem pomaga, s kom se lahko pogovarjajo o njih, komu lahko zaupajo, če so v stiski? Morda komu oni predstavljajo podporo pri sprejemanju pomembnih odločitev?

skrb – vsiljena ali dobrodošla

Zaščitniška oz. pokroviteljska vloga je v filmu izpostavljena v več kot enem odnosu. Posebej je izpostavljena s strani brata, pokaže pa se tudi, ko želi Marieme zaščititi sestro na trgu, kjer se zbirajo mladi in plešejo hip-hop; opazi namreč, da se sestra družijo s tolpo punc, ki druge izsiljujejo za denar. Zakaj Marieme mlajši sestri preprečuje nekaj, kar sicer sama počne? Kako so učenci doživeli razplet tega prizora, ko se sestri s prizorišča odpeljeta domov in se slednjič skupaj umakneta v svojo skupno, dekliško sobo?

Razmislimo o tem, kakšna je vloga, v kateri spoznamo Marieminega starejšega brata Djibrila. Kako so ga učenci doživeli? V kakšnem položaju nam ga film večinoma predstavlja? Kako Djibril ravna z Marieme in kaj od nje želi? Kakšno vzdušje ustvarja v stanovanju? Se izkaže, da Djibril s svojim zaščitniškim odnosom Marieme zares pred čem zaščiti? Kako se njun odnos zastruje in do česa to pripelje?

Skozi film Marieme spoznavamo v raznolikih okoljih in v različnih vlogah. Ta okolja so med seboj ločena, iz Marieminega ravnanja lahko dobimo vtis, da ji njihova ločenost ustreza in da jih nima namena pripeljati skupaj. Zanimiv za mlade gledalce je razmislek: se Marieme giblje po nezdržljivih svetovih? Kateri so ti svetovi? Kako uspešno med njimi navigira? Kaj bi se zgodilo, če bi se ti svetovi srečali, povezali? So svetovi, po katerih se gibljejo mladi gledalci, med seboj usklajeni, povezani, ali imajo tudi sami kdaj občutek, da se gibljejo med nezdržljivimi resničnostmi (doma, šole, sveta prijateljev ...)?

Od tu dalje lahko odpremo razmislek, kaj je svetovom, po katerih se giblje Marieme, vendarle skupnega. Zdi se, da jo bodisi želijo postaviti na neko vnaprej določeno mesto (svet moških: brat, fant, kasneje "delodajalec") ali pa so to začasni pobegi, ki je z vidika prihodnosti ne vodijo nikamor (svet dekliških družb).

Marieme je v filmu torej vpletena v raznolike odnose. Z dekleti, s fanti, s člani družine in z drugimi ljudmi, ki niso člani njene družine.

Nekaj prizorov med dekleti je grobih, gre za izražanje moči, zastraševanje in tudi rivalstvo ter uveljavljanje med različnimi skupinami deklet, za katere bi lahko rekli, da so v podobnem družbenem položaju. Vendar pa se pod lupino grobosti pri dekletih kmalu odpre njihova občutljivejša plat. Tiha solidarnost, razumevanje brez besed, sočutje, podpora. Kateri prizori dekliških druženj so se mladih gledalcev posebej dotaknili? Kako pa so doživeli dekliško grobost, pretepe? So česa takega vajeni iz svojega življenja ali jim je bilo to nekaj novega?

Kako pa mladi gledalci doživijo Marieme v vlogi tiste, ki od drugih zahteva denar?

Predstavljamo si lahko, da njene žrtve postanejo vrstnice in vrstniki iz premožnejših družin, ki imajo tudi privilegij, da so se brez težav vpisali na gimnazijo, kamor je želela tudi sama. Da bi bila "normalna", kot pravi šolski delavki, da bi bila taka kot drugi. Dovolj ji je zgodbic, da se s poklicno šolo lažje pride do poklica ... ne želi si le še enkrat dobiti potrditve o svoji drugorazrednosti. Tema izbire šole v povezavi s socialno-ekonomsko prikrajšanostjo ali

pripadnostjo etnični manjšini je morda težka in tabuizirana, vsekakor pa nam tudi pogled v naše okolje lahko potrdi dejstvo, da je zahtevnejša srednja šola (torej gimnazija) pogosteje izbira tistih z večjim številom virov, medtem ko se manj privilegirani mladi (s priseljskim ozadjem in/ali nižjim družinskim socialno-ekonomskim statusom) pogosteje vpisujejo na manj zahtevne srednje šole. Pri nas je vpis na gimnazije sicer izjemno velik, po drugi strani pa se različne srednje šole med seboj verjetno tudi tu delijo po ugledu, ki ga uživajo. Je ta ugled kako povezan s socialno-ekonomskim ali etničnim statusom družin učencev, ki se na te šole pogosteje vpisujejo? Če se učiteljem zdi, da bi bilo to mogoče v katerem od vidikov reflektirati, lahko s pomočjo filma to temo odprejo.

odnosi z moškimi

Tudi Mariemini **odnosi z moškim svetom** niso enoznačni. Brat je sicer do nje grob in vse prej kot sočuten, v odnosu s simpatijo, Ismaëlom, pa se v filmu odstrejo raznoliki odtenki. Njun odnos je prikazan kot nežen, sočuten in sprejemajoč. Kako mladi gledalci vidijo njun odnos? Kako doživljajo vloge obeh, kako doživljajo razmerja moči, kdo je v njunem odnosu močnejši in v čem se to vidi? Kako mladi gledalci sicer doživljajo temo moči v odnosih? Se jim zdi bolj prav, da v odnosu eden od partnerjev dominira in se mu drugi podreja ali da se glede delitve moči pogajata in usklajujeta? Kakšne zglede glede tega imajo iz svojih okolij in kakšne odnose z vidika razmerij moči si želijo ustvariti sami?

Čeprav je odnos Ismaëla in Marieme prikazan kot topel in lep, je vseeno očitna vpetost v obstoječe družbene dogme, ki njega skrbijo bolj kot njo: Ismaël je zaskrbljen, kako bi njegova zveza z Marieme vplivala na njegov odnos z Marieminim bratom Djibrilom. Videti je, kot da je Marieme tista, ki to oviro lažje preide, ter da Ismaël postavlja pravila moškega sveta pred njuno zvezo. Kasneje Ismaël ne more sprejeti, da se Marieme preoblači v fanta. Slednjič ji, kot mogočo rešitev njunega razmerja in kot možen odgovor na vprašanje, ali obstaja za njiju prihodnost, ponudi poroko. Kako mladi gledalci doživijo njegovo ponudbo? Bi se jim poroka zdela dobra rešitev? Kakšno bi bilo potem Mariemino življenje? Zakaj Marieme poroko zavrne, kljub temu da se ji ponudba očitno (sodeč po obrazni mimiki) zdi ljubka?

Marieme spoznamo tudi preko nekaterih drugih odnosov z moškimi. Tu je še preprodajalec in njen začasni delodajalec Abou, prikazan kot predstavnik maskulinega sveta, ki pojmuje ženske kot svojo lastnino. Zanimivo je, da izbere Marieme za svojo podrejeno, čeprav ve, da je "močna in samostojna". Prav mu pride tudi, da je mladoletna, saj jo njena mladost odvezuje polne kazenske odgovornosti za kriminalna dejanja. Govorita o tem, da bi, če bi jo ujeli pri preprodaji droge, dobila za kazen "le" bivanje v prevzgojni ustanovi za mladoletne. Kako mladi gledalci doživijo njeno odločitev, da bo začela preprodajati drogo? Kako se Marieme znajde v novi vlogi? Kaj bi se zgodilo, če bi jo ujeli organi pregona? Kaj bi to pomenilo za njeno nadaljnjo življenjsko pot?

Ko se "močna in samostojna" Marieme na zabavi upre Aboujevim zahtevam, da bi se mu predala, z njim plesala in se poljubljala, se zdi zanj nezaslišano, da bi ga kdo od podrejenih v čem zavrnil. S tem ko ohrani svojo samostojnost, si Marieme zapre še ena vrata v iskanju mesta zase. Izgubi tudi dohodek, ki ji je po selitvi od doma omogočal samostojno življenje.

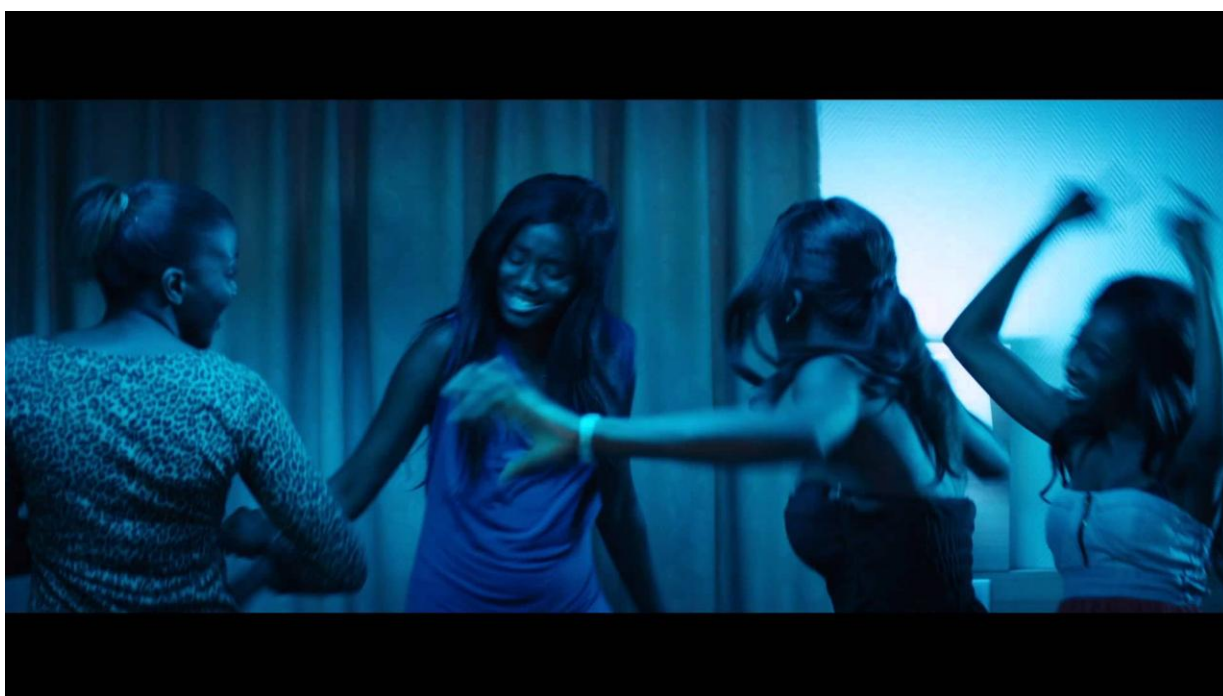
Kaj ji še ostane? Je vrnitev domov zanjo izključena? Zakaj da ali zakaj ne?

Morda ni odveč tudi krajše fantazijsko potovanje: kako bi si mladi gledalci želeli, da bi se njena zgodba razpletla? Kaj bi bilo treba v filmu spremeniti, da bi se želeni razplet zgodil?

dekliška družba: sijoči diamanti ... vsaj za eno noč

Eden osrednjih poudarkov in tudi naslovni element filma je Marieme v "bandi punc". Gre za dekliško družbo, ki na različne načine preizkuša svojo žensko moč in ilustrira reklo subkulturnega teoretika (Mike Brake), da so subkulture imaginarne, začasne rešitve kolektivno izkušanih družbenih problemov. Kako bi to pojasnili mladim gledalcem? Kaj je tista družbena resničnost, ki jo dekleta, združena v bandi, kolektivno izkušajo? Kakšne vrste rešitev je njihova združitev v bando? Kaj jim tovrstna rešitev prinese? Zakaj je rešitev imaginarna? Zakaj začasna? Kako se Mariemino življenje spremeni, ko postane del bande punc?

Prizor v hotelu, ko si dekleta priredijo zabavo, se oblečejo v glamurozno izzivalna ukradena oblačila iz nakupovalnih centrov in zaplešejo na pesem pevke Rihane *Diamonds*, hvalnico upanju, povezanosti, očaranosti nad lepoto, lahko doživimo kot svojevrsten vrhunec filma. V čem je posebna lepota skupnega plesa in petja omenjene pesmi, v katero se dekleta tako vživijo?

Slednjič Marieme ugotovi, da njihova banda, ki je sicer na čaroben način lepa, kot so lepi diamanti na nebu, na dolgi rok ničesar ne rešuje, začasna in pristočasna kot je, ne daje resnega odgovora za njeno prihodnost. Začasnost članstva v bandi punc lepo pokaže tudi prizor, ko v restavraciji srečajo mlado mamo z otrokom, nekdanjo članico skupine. Nekako je videti, kot da si nimajo več kaj povedati, saj niso več v istem položaju, stvari so se namreč za eno od njih nepovratno spremenile.

Na neki točki tudi Marieme izbira novo pot in zapušča svojo bando. Ob tem jo obide žalostno spoznanje, da življenje ni Disneyland in one ne srečne in lepe bojevnice, ki obvladajo stvar. Ko ob slovesu s puncami govori o izkušnji v Disneylandu, ki se ji je tako zasedla v spomin, Marieme oblijejo solze. Kako so mladi gledalci občutili ta trenutek? Kaj je pri tem zanj tako ganljivega? Od skupine punc se poslovijo, a v njenem srcu očitno ohranijo pomembno mesto, o čemer lahko sklepamo iz načina pogovorov o Lady, ki jih ima s kasnejšim kolegom preprodajalcem. Čeprav skupina vrstnic posameznici ne more ponuditi trajne rešitve družbenega položaja, pa lepota imaginarnega poskusa ostaja v spominu in tam ohranja posebno, posvečeno mesto.

